

**UNIVERZITET ADRIATIK
FAKULTET ZA MEDITERANSKE POSLOVNE STUDIJE
TIVAT**

Antonela Laptuta

VJERSKI TERORIZAM

SPECIJALISTIČKI RAD

Tivat, 2020.

**FAKULTET ZA MEDITERANSKE POSLOVNE STUDIJE
TIVAT**

VJERSKI TERORIZAM

SPECIJALISTIČKI RAD

Predmet: Sigurnost i bezbjednost jahti i marina

Mentor: Prof. dr Vesna Vučković

Student: Antonela Laptuta
Smjer: Nautički turizam i upravljanje
marinama
Br. indeksa: S19/18

Tivat, mart 2020.

SADRŽAJ

str.

1. UVOD	
2. POJAM TERORIZMA I VIDOVI ISPOLJAVANJA.....	
2.1. Istorijski razvoj vjerskog fundamentalizma i terorizma.....	
2.2. Vidovi ispoljavanja terorizma i vrste terorističkih organizacija.....	
3. UTICAJ VJERSKOG FANMATIZMA NA TERORIZAM.....	
3.1. Samoubilački terorizam i religija	
3.2. Religija i terorizam.....	
3.3. Vjerske slobode i terorizam	
3.4. Ograničenje vjerskih sloboda	
3.5. Vjerski terorizam u Evropi	
3.6. Profil vjerskog teroriste	
4. FINANSIRANJE TERORIZMA	
5. VEZA IZMEDJU ORGANIZOVANOG KRIMINALITETA I TERORIZMA.....	
6. BORBA PROTIV TERORIZMA, EVROPSKI STANDARDI I PREVENCIJA.....	
7. ZAKLJUČAK	
Korišćena literatura	

SAŽETAK

Pitanje terorizma, ne prestaje da interesuje javnost, analitičare, teoretičare, pravnike. Terorizam je kompleksna i dinamična pojava, s obzirom na to, da ono što se nekada smatralo terorizmom, danas predstavlja potpuno legitiman način ratovanja.

Posljednjih decenija najviše pažnje posvećuje se vjerskom terorizmu, posebno islamskom i to nakon napada 11. septembra 2001. godine u Sjedinjenim Američkim Državama. Terorističke islamističke organizacije koji su danas sinonim za vjerski terorizam su Hezbolah, Hamas, Al Kaida, Islamska država.

Iako terorizam predstavlja pošast savremene civilizacije, još uvijek ne postoji jedinstvena sveobuhvatna definicija terorizma, jer terorizam nije ni malo lako definisati, zato što ima mnogo pojava oblika, pa ga samim tim karakteriše promjenljivost.

Osnovni cilj ovog istraživačkog rada jeste da prikaže sistem funkcionisanja vjerskih terorističkih organizacija, posljedice njihovog djelovanja, sistem vrijednosti i način borbe protiv ovog oblika terorizma.

Ključne riječi: *vjerski terorizam, etnoseparatistički terorizam, terorističke organizacije, ugrožavanje bezbjednosti i oblici borbe protiv terorizma.*

ABSTRAKT

The question of terrorism does not stop to be interested by public, analysis, theoretics or lawyers. Terrorism is complex and dynamic phenomenon, given that what was once considered terrorism is now a completely legitimate way of warfare.

Last few decade , most of the attention is on religious terrorism, especially after the 11 th september in USA.

Islamic terroristic organisations, which are sinonims for religious terrorism are: Hezbollah, Al Kaida, Islamic country.

Althought terrorism is threat of modern civilisation, there isn't yet a precise definition of it, because terrorism can not be explained easily, there are many shapes of terrorism that defined it.

Prime cause of this work is to show a system of religious terroristic organisation, to explain the effects of their attacks and their value system and the way of fighting against this kind of terrorism.

Key words:

Religious terrorism, ethno-separatist terrorism, terroristic organisation, endangering security , ways of combate againt terrorism.

1. UVOD

Vjerski imperativ je najznačajnija karakteristika savremenog terorizma, a religija osnovna motivacija za djelovanje savremenih terorističkih grupa. Vjerski fanatizam¹ je utabao novu stazu u današnjem svijetu, tako da su apokaliptična doktrina i fanatizam postali opasni saveznici.

Dvije su osnovne karakteristike ove vrste terorizma:

1. Vjerski teroristi nijesu utilitaristi.
2. Satanizacija neprijatelja – izvor zla koji treba istrijebiti.

Nedugo nakon smrti Poslanika u tadašnjim islamskim zemljama, kao i onima koje će to tek postati, postepeno su se razvijala različita shvatanja vjere. Nad svima njima naročito su se istakla dva stava, koja su se zadržala i do dana današnjeg, uz brojne unutrašnje frakcije.

1.1. Problem istraživanja

---

¹ Zanos, pretjerana odanost ili revnost, pretjerana zaslijepljenost.

Terorizam je veliki problem savremenog društva. On je prepreka na putu razvoja savremenog svijeta kao globalnog društva. Članovi terorističkih organizacija često su motivisani različitim faktorima, od političkih do religijskih.

Istraživanje ove negativne pojave je veoma složeno, i obuhvata u interdisciplinarnom smislu uslove i uzroke koji dovode do pojave terorizma. Složenost društvenih, političkih i državnih prilika i pojava nasilja i straha, uzročno posljedično su povezani na nastankom terorizma.

1.2. Predmet istraživanja

U užem smislu, istraživanjem je potrebno prije svega sagledati činjenice koje se tiču društvenih i političkih dešavanja koja pogoduju razvoju jedne terorističke grupe, odnosno uticaj te grupe na razvoj samog društva i politička dešavanja u svijetu.

Danas se u svijetu najviše koriste prevozna sredstva, tako da je potrebno obezbjediti sigurnost, kako ljudskih života, tako i roba i drugih materijalnih dobara. Međutim, to uvijek nije lako, obzirom da zbog ekonomskih, političkih, vjerskih i drugih interesa, sve više govorimo o ugroženosti bezbjednosti ljudi i dobara. Zato smo pokušali, da na ovom mjestu ukažemo na problematiku terorizma uopšte, a posebno vjerski terorizam.

Prvi dio istraživanja, vezan je za odredjenje, definisanje terorizma, ali i na pitanja, koji su njegovi uzroci i ciljevi vjerskog terorizma.

Drugi dio, odnosi se na karakteristike vjerskog terorizma, uticaj vjerskog fanatizma na ekspanziju terorizma.

Treći dio istraživanja, odnosi se na terorističke organizacije i modalitete njihovog finansiranja.

Četvrti dio, odnosi se na finansiranje terorizma i na vezu terorizma i organizovanog kriminala.

Peti dio, odnosi se na pitanja kako se suprotstaviti terorizmu, koje preventivne radnje preduzeti i kakvu odbranu od terorista osmisliti.

1.3. Cilj istraživanja

Kako smo definisali problem i predmet ovog istraživanja u skadu sa tim potrebno je utvrditi cilj istraživanja.

Dakle, u konkretnom istraživanju osnovna ideja je proučiti razvoj i nastanak terorističkih organizacija, posebno onih koje za osnovu imaju vjerski fanatizam.

Opšti uzroci koji radjaju ovu vrstu terorizma, su brojni i mogli bismo ih označiti kao etno-separatistički, odnosno, etničko-nacionalistički terorizam. Sve je veći broj država koje kao svoj cilj postavljaju ili posebnu, zasebnu državu ili autonomiju blisku državnome statusu.

Teroristički pokreti i grupe koji se zasnivaju na radikalnoj religiji i etničkom nacionalizmu, su najopasniji. Zato, treba ukazati na načine borbe protiv ovog oblika terorizma.

1.4. Hipoteze istraživanja

Istraživanje problema vjerskog terorizma teži da da odgovore na pitanja koja su postavljena u hipotezama.

Generalna hipoteza obuhvata i sublimira strukturu predmet istraživanja i ona glasi: Terorizam predstavlja globalan problem, a danas je diskutabilno koliko je koja država spremna da se na adekvatan način suprotstavi aktivnostima terorističkih organizacija koje danas djeluju u svijetu, a osnovni način i pobude iz kojih djeluju su religijske, odnosno, vjerske pobude.

1.5. Metode istraživanja

U radu su korišćene metode i to istorijska – nastanak terorizma; komparativna – sličnosti i razlike između pojedinih oblika vjerskih terorističkih organizacija i deduktivna metoda.

1.6. Opravdanost istraživanja

Opravdanost ovog istraživanja zasniva se, na sve većoj prijetnji od terorističkih napada izazvanih vjerskim pobudama.

2. POJAM TERORIZMA I VIDOVI ISPOLJAVANJA

Terorizam predstavlja danas aktuelnu temu kojom se bave mnogi autori različitih profila, obrazovanja i profesionalnog usmjerenja. Razumjevanje ove pojave zahtijeva širok pristup, posebno ako se ima u vidu da članovi terorističkih organizacija prevazilaze državne granice i postaju ne problem jedne države, regiona već međunarodni, svjetski problem.

Korijeni terorizma kao izuzetno negativne društvene pojave vezuju se za određene političke, odnosno, istorijske događaje koji su doveli do njegove pojave i koji su uticali na njegov dalji put.

Pojam i riječ terorizam potiče od riječi *terror*. Pod pojmom teror definišu se aktivnosti i radnje koje u sebi sadrže nasilje, odnosno, sredstva kojima se želi ostvariti (ne) opravdani cilj. Većina autora vezuje pojam nastanka terorizma još iz vremena Francuske buržoaske revolucije 1789. godine, kada je u dijelu Edmunda Bereka „Refleksije o Francuskoj revoluciji“, prvi put upotrijebljen izraz teror.

Od perioda Buržoaske revolucije pa sve do 1848.godine, terorizam je terminološki predstavljao sinonim za revolucionarne aktivnosti pojedinaca i grupa uperenih protiv legalne vlasti. Međutim, krajem XIX i početkom XX vijeka, pod pojmom terorizma se označavaju grupe koje su po ideološkim orijentacijama različite, kao što su: radničke organizacije, nacionalističke i ultranacionalističke organizacije, anarhističke organizacije itd. Tek nakon II Svjetskog rata, počinju aktivnosti organizovanih nacionalističkih grupacija koje se bore protiv uspostavljanja supremacije Evrope i njene politike u svijetu.

Pojam definicije terorizma, mogli bismo reći, muči današnju međunarodnu zajednicu, jer još uvijek ne postoji jedna univerzalna definicija. Opštu definiciju terorizma teško je dati.

Ujedinjenim nacijama teško je da dostignu minimum konsenzusa u definisanju terorizma. Određeni (manji) broj država članica Ujedinjenih nacija sužava uobičajeno značenje terorizma, tako što isključuje razne varijante oružane borbe, smatrajući da nacionalno oslobađanje i pokrete otpora protiv strane okupacije ne treba etiketirati terminom „terorizam“.²

Terorizam veoma često obuhvata elemente politike, ratovanja i propagande.

Terorizam je neraskidivo povezan sa silom, da se postigne moć, sticanjem moći, upotrebom sile isl., u cilju ostvarivanja političkih ciljeva. On predstavlja nasilje ili prijetnju nasiljem, koja se koristi u direktnoj službi političkog cilja ili postizanja plitičkog cilja. Prema ovom shvatanju, terorista je svako ko pokuša da nametne svoja gledišta sistemom prisilnog zastrašivanja.³

Terorizam se manifestuje različitim kriminalnim aktivnostima koje su sračunate da dovedu do ljudskih žrtava, ili do oštećenja imovine i drugih dobara i interesa. On je univerzalna pojava, istorijska kategorija, koja se javlja u pojedinim periodima istorijskog razvoja; ali i politička kategorija, jer su većina zahtijeva koje teroristi postavljaju političke prirode i javljaju se samo u određenom političkom kontekstu.

---

² D. Petrović, (2007), Moderni koncept terorizma krivičnopravni aspekt, Pravni fakultet, Kragujevac, str.11.

³ Ibid, str. 22.

Metode terorizma su: psihološko - propagandno djelovanje sa ciljem da se izazove strah, pometnja, kaos i postigne određeni publicitet, otmice, ucijene, atentati, sabotaže, samoubilački napadi, pojedinačna i masovna ubistva.

Prema svojim glavnim ciljevima terorizam se može podijeliti na tri grupacije:

- ideološki motivisan terorizam (ljevičarski i desničarski);
- etno - separatistički terorizam i
- vjerski fundirani terorizam.

Uzroci terorizma uslovljeni su definicijom samog pojma terorizam. Međutim, jedna od najbitnijih odlika terorizma je želja za političkim promjenama u društvu, to je strateški cilj terorista, a terorizam je taktika izabrana da vodi ka tom cilju. Terorizam je motivisan politikom, pa se posmatra kao društveno-politički fenomen, koji se danas sve više vrši ne samo iz političkih, već i vjerskih pobuda.

2.1. Istorijski razvoj vjerskog fundamentalizma i terorizma

U ranom XX vijeku fundamentalizam, u Americi je predstavljao stav da postoji osnovno, fundamentalno odredjenje i nezamjenljiv skup tradicionalnih hrišćanskih doktrina. Postojalo je stanovište da treba voditi borbu za osnovu vjere i zato je i nastao naziv fundamentalizam. Pojam fundamentalizma nalazi se u mnogim religijama, možda i kod svih religija u svijetu i često se povezuje sa različitim oblicima vjerskog ekstremizma, vjerskog terorizma, posebno kod islamista.

Prvi put vjerski fundamentalizam javlja se krajem XIX vijeka kod hrišćana, odnosno kod protestanata koji su težili zaustavljanju određenih procesa za koje su smatrali da predstavljaju udar na hrišćanstvo, i svaki vjernik morao je da poštuje određene istine, odnosno fundamente religije.

Prema shvatanju fundamentalista, vjerski identitet je jači, snažniji od svih drugih identiteta, upravo zbog toga što se vezuje za „božju pravdu i milost“. Bog je konačno utočište, konačni azil čovjeka nakon iskušenja i neuspjeha, čovjek radi po nalogu i u ime Boga. Upravo vjerski terorizam je jako ukorijenjen u pojedinačni identitet, veoma je rasprostranjen i prisutan još od najranijih vremena.

Korijeni religijskog terorizma potiču iz perioda prije nove ere i vezuju se za Jevrejski sektu „Ziloti“, što je značilo „fanatični ratnik“ ili „neumjereni borac“. Ziloti su bili jevrejska grupa koja se borila protiv rimske uprave u Palestini u periodu između 66-73 godine nove ere. Oni su vjerovali da su od Boga pozvani da vode rat protiv Rimske carevine, da je takav rat neminovan ako žele da se pokoravaju Božjoj naredbi, da ne poštuju nikakvog vladara nad Izraelom osim Boga. Ona grupa vršila je nasilje nad Rimljanima, Grcima i Jevrejima koji su saradjivali sa rimskom vlašću. Objekti napada imali su simboličnu vrijednost- to su bili istaknuti Jevreji koji su saradjivali sa Rimljanima, službenici, a ciljevi Zilota bili su isključivo politički- da ukinu rimsku vlast i uspostave, jevrejsku teokratsku državu u Palestini.⁴

---

⁴ D. Simeunović, (2009), Terorizam-opšti deo, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, str. 97-100.

Kasnije, vjerski terorizam se eksponirao kroz nasilje hindu sekte „Tagi“ ili kako su ih nazivali „siledžija“, u periodu između VII i IX vijeka. Tagi su bili članovi tajne organizacije obožavatelja božice Kali, hinduskog simbola terora i razaranja. Za ulazak u članstvo u ovoj organizaciji, postojali su razradjeni religijski ceremonijali. Tagi su se okupljali u oktobru mjesecu, dijelili su se u grupe, izlazili na indijske drumove i presretali bogate trgovce. Kada opljačkaju imovinu, djelili su je međusobno, s tim što su jedan dio obavezno ostavljali za hramove koji su se gradili u čast boginje Kali. Ono što je njih izdvajalo je, da nikada nijesu napadali žene, lualice, slijepe i sakate, jer su vjerovali da su takva lica potomci Božice Kali. Djelovali su na području Indije, sve do XIX vijeka, kada su napade usmjerili protiv predstavnika britanske vlasti i tek kada se ovo desilo, uslijedila je državna akcija, reakcija za njihovo uništenje. Organizacija je razbijena u periodu od 1788-1856, kada je oko 3000 članova pogubljeno ili poslato u zatvore.⁵

Vjerska sekta „Asasini“, je također preteča vjerskog terorizma. To su bili pripadnici šiitskih ismaila, koji su bili aktivni u Oranu i Siriji i to između 1090 i 1272 godine. Mete napada su im bili krstaški vitezovi, a žrtve su ubijali na javnom mjestu, uvijek bodežom, nikada strijelama. Nasilje asasina imalo je za cilj da se ubrza dolazak novog milenijuma. Važan motiv bio je obećanje, da ako pogine u toku izvođenja napada odmah odlazi na veličanstveno nebo.⁶

Zajednička karakteristika vjerskih sekti Zilote, Asasina i Tagova je, da je nasilje vršeno u ime religije i pozivanjem na religijsko učenje. Religija je bila glavni pokretač terorističkih akata, a to je posebno došlo do izražaja tokom 90-tih godina prošlog vijeka. Religija se smatra jačim zakonom od svih drugih državnih zakona i međunarodnih sporazuma.

Nosioci vjerskog terorizma su ekstremni fundamentalisti, pojedinci, vjerski fanatici i destruktivne vjerske sekte.

Danas su posebno aktuelni sukobi nastali nakon hladnog rata, a naročito se tu ističe Islam, odnosno, Islamski fundamentalizam, koji svoju snagu crpi iz džihada. Džihad je glavno obilježje islamističkog terorizma u borbi za ostvarenje krajnjeg cilja.

2.2. Vidovi ispoljavanja terorizma i vrste terorističkih organizacija

Terorizam koji je ideološki motivisan postoji kada je veza između ideologije i terorizma veoma naglašena i tijesna. Uticaj ideologije se ogleda u usmjeravanju pri izboru ciljeva, metoda i sadržaja terorističkog djelovanja. Ova vrsta terorizma djeluje se na ljevičarski i desničarski terorizam.

Uzrok *ljevičarskog terorizma* je „procjena o beskorisnosti i besperspektivnosti akcije lijevih političkih partija etabliranih u politički sistem zapadne demokratije usljed njihove inercije, samozodovoljstva i dogmatske okoštaloosti“.⁷

---

⁵ Ibid, str. 99-120.

⁶ B. Hofman, (2000), Unutrašnji terorizam, Narodna knjiga, Beograd, str.80.

⁷ D. Simeunović, *op. cit.*, str.123.

Osnov današnjeg ljevičarskog terorizma nije proleterijat i radnička klasa, već srednji slojevi, posebno inteligencija. Uspjele revolucije u zemljama u razvoju, kao i razvoj tehnologije, međunarodnog saobraćaja i razmjene informacija su pogodni uslovi, ne samo za nastanak, već i za širenje ljevičarskog terorizma.

Ciljevi ljevičarskog terorizma su osnovni i historijski ciljevi, strateški ciljevi i tehnički i operativni ciljevi. Njihovo djelovanje uglavnom je upereno na predstavnike državne sile (policije, države), nego na klasu i na ono čime se država služi; dakle, glavni neprijatelj im je policija. On se stalno pojavljuje u novim oblicima i formama.

Desničarski terorizam je mješovita forma terora i terorizma, ali je po svojoj suštini i ciljevima, kao i sadržaju, bliži teroru. Bitna odlika ovog terorizma je oslanjanje na državu i njene institucije. Desničari smatraju da se, boreći se nasiljem za red, moral i pravdu, čine korist svojoj državi. Karakteristika ovog oblika terorizma je da on postaje čuvar svoje vjere, nacije i tradicije; to ga čini ujedno sličnim sa vjerskim terorizmom, etno - separatističkim nasiljem.

Povezanost sa religijom omogućava desničarskom terorizmu da traje dugo, jer se stalno transformiše iz religijskog u ideološki i obrnuto, zavisno od vremena i uslova.

Etno-separatistički terorizam ima za cilj ličnu, političku i finansijsku korist, više nego interes etničke grupe u cijelini. Danas u svijetu postoji veliki broj etno-separatističkih terorističkih grupa i organizacija, od kojih su najpoznatije u Sjevernoj Irskoj (IRA); Baskiji (ETA); na Korzici-Nacionalni oslobodilački front Korzike (FLNC); čečenske terorističke organizacije u Čečeniji i van nje i mnoge druge.

Irska Republika je 1922. godine postala nezavisna država, a Sjeverna Irska, koja je ostala u sastavu britanske imperije, postala je njen najsiromašniji dio. U Irskoj je 1919. godine osnovana IRA-Irska republikanska armija, najstarija aktivna teroristička organizacija na svijetu, koja je obnovila terorističko nasilje. Mete napada ove terorističke organizacije su političari, policajci, obični građani, britanski vojnici a za svoje finansiranje koristili su šverc, razbojništvo, otmice. IRA je tokom 1955. godine u Irskoj započela sa sporadičnim napadima, koji su bili slabijeg intenziteta i trajali su do 1962. godine. Međutim, radikalno krilo Irske republikanske armije (Provizorna IRA), tokom 1969. godine, pokrenula je seriju terorističkih napada na simbole britanske vlasti i protestantske skupine širom Irske. Sredinom sedamdesetih godina, aktivnosti je proširila i na Veliku Britaniju, a tek 2005. godine, IRA je objavila kraj terorizmu koji su vršili njeni pripadnici.

slika: pripadnici Irske Republikanske Armije:

Baskijska separatistička i teroristička organizacija, poznatija kao ETA, je etnička grupa koja živi u zapadnom dijelu Pirinejskog poluostrva, čiji su životni prostor podijelile Španija i Francuska još u XIX vijeku, što je uzrokovalo nastanak separatističkog pokreta, koji i dan danas ima terorističke aktivnosti. Osnovana je 1959. godine, a njene terorističke aktivnosti sastoje se u postavljanju eksploziva, vršenje otmica, kao i drugi različiti oblici nasilnog djelovanje kojima skreću pažnju domaće i svjetske javnosti. Glavni zadatak njene terorističke borbe je ostvarivanje separatističkih ciljeva u vidu samostalne Baskijske države.

slika: pripadnici Baskijske separatističke i terorističke organizacije

Nacionalni oslobodilački front Korzike-FLCN, nastao je na Korzici 1976.godine i mete ove organizacije su, za razliku od drugih terorističkih organizacija, svojina nekorzikanaca. Ova teroristička organizacija počela je sa nasiljem i ubistvima 90-tih godina XX vijeka, a finansiraju se pljačkanjem i reketiranjem.

slika: Nacionalni oslobodilački front Korzike

Čečenske terorističke organizacije, poznate kao „Čečenska grupa“, „Islamske nacionalne brigade“ i „Bataljon čečenskih mučenika“, karakteriše metod samoubilačkog napada korišćenjem i žena-samoubica. Mete njihovog napada su bolnice, škole, pozorišta, a po svom radu, povezane su sa Al Kaidom i drugim islamističkim terorističkim organizacijama.

slika: Čečenski teroristi

Vjerski terorizam naročito je došao do izražaja na području Bliskog istoka. „Džihad“, sinonim za sveti rat, nije naziv samo jedne terorističke organizacije, već su ga nosile brojne islamske grupe. U Egiptu je najpoznatija organizacija „Muslimanska braća“, a od savremenih ističu se Hezbolah i Hamas.

Hezbolah je radikalna islamska grupa, koja se bori protiv Izraela i zapadnjačkog uticaja u Libanu. Ova grupa pripada šitskom ogranku Islama, a njeno ime znači božija partija. 1997. godine, u oktobru, Sjedinjene Američke Države su je proglasile za inostranu terorističku organizaciju. Za sebe ova grupa ima više naziva: „Organizacije potlačenih na zemlji“ ili „Revolucionarna Organizacija Pravde“. Glavni cilj ove grupe je uspostavljanje Islamističke vlasti širom arapskog svijeta, a žele i da oslobode teritoriju na kojem se nalazi država Izrael. Hezbolah ne prihvata Izrael kao legitimnu državu. Terorističke aktivnosti koje izvode njeni članovi su raznovrsne, kako u odnosu na teritoriju (dolina Beka, juži Bejrut, južni Liban, djelimično i Evropa, južna Afrika, sjeverna Amerika), tako i u pogledu načina i vrste terorističkih akata-samoubilačke bombe, djelovanje preko medija, reketiranje Izraelskih ciljeva isl. Ipak, ova teroristička organizacija, ogradila se od djelovanja Al Kaide i osudila je njene aktivnosti u kojima su stradali civili.

Islamski pokret otpora, poznatiji kao Hamas osnovan je 1987. godine kao palestinski dio Muslimanskog bratstva, a cilj mu je uspostavljanje islamske palestinske organizacije na području današnjeg Izraela. Ova teroristička organizacija ima tri cilja svog djelovanja:

- a) aktivnosti socijalne zaštite koja će izgraditi jaku podršku za organizaciju;
- b) angažovanje političkih aktivista koji će biti konkurencija Palestinskoj oslobodilačkoj organizaciji i Palestinskoj vlasti i
- c) preduzimanje gerilskih i terorističkih napada na izraelske vojnike i civile.

Hamas polazi od islamističkih vjerskih principa, zalaže se za uvođenje šerijatskog prava nasuprot nacionalizmu, koje označava neislamskim tvorevinama. Polazi od tri principa u svojoj borbi:

- a) Palestina je božji poklon muslimanima i oko toga ne može biti pregovora sa nevjernicima;
- b) Džihad (sveti rat) je način na koji će Palestina biti oslobođena od Libana do Sinaja i od Mediterana do Jordana;
- c) Palestina mora biti islamska teokratija vodjena islamskim zakonom.⁸

Terorizam u značenju je zastrašivanje, nasilje, akti preduzeti na uništavanje imovinskih vrijednosti i ljudskih života. Postoji srodnost između terorizma i ekstremizma (koji može biti nacionalistički, ljevičarski, konfensionalni idr).

Smatralo se dugo vremena da postoje dvije glavne vrste terorizma: ekstremno separatistički i državni.

Medjutim, vjerski ekstremisti imaju neke zajedničke karakteristike:

- 1) trenutno stanje religije doživljavaju kao oslabljenu verziju autentične vjere. Oni su poklonici vjere koja je zahtijevnija i traži žrtvu;
- 2) odbijaju kompromis sa sekularnim institucijama, kritikujući „slabe“ religije zbog konformističkoig odnosa prema vladajućem trendu u kulturi. Tako radikalni islamisti pozivaju na jači otpor zapadnjačkom uticaju, jevrejski doseljenici osudjuju izraelske političare koji su spremni da pregovaraju oko okupiranih teritorija, pojedini hrišćani se otvoreno i nasiljem protive dozvoljenom abortusu. Ovakvo protivljenje zakonima doživljavaju kao opravdano, obzirom da se građanske odgovornosti smatraju drugorazrednim u odnosu na religiju i sa njom povezane obaveze;
- 3) religijski ekstremisti odbacuju podjelu na privatno i javno, gdje se vjera smatra za nešto privatno, što treba da bude izvan politike. Neki od njih se čak nadaju da će doprinijeti uništavanju sekularne države, što bi dovelo do konačnog zavodjenja teokratije.⁹

---

⁸ I. Alkalaj, (2010), „Teroristička organizacija Hamas i njen sistem socijalne zaštite“, Vojno delo, broj 3., str. 293.

⁹ M. Juergensmeyer (2000), *Terror in the Mind of God*, str. 298., citirano prema N., Sharon (2004), *Religion, Violence and Peacemaking*, *Journal for the Scientific Study of Religion*, 43:3, str. 297-301.

Ono što karakteriše, ujedinjuje i povezuje vjerske terorističke grupe je zajedničko religijsko uvjerenje.

Način funkcionisanja ovih terorističkih grupa je po sistemu „ćelija“ i nijesu direktno, hijerarhijski povezani sa samim jezgrom čitavog terorističkog pokreta, tako da razbijanje jedne „ćelije“ ne mora dovesti do naročito produktivnih rezultata, odnosno, do otkrivanja vodjstva čitavog religijskog terorističkog pokreta. Upravo ovo u velikoj mjeri otežava i borbu protiv ovog vida terorizma, jer opasnost prijeti sa više različitih lokacija, odnosno, sa svakog prostora na kome postoji „ćelija“ vjerski motivisane terorističke organizacije.

3. UTICAJ VJERSKOG FANATIZMA NA TERORIZAM

Terorizam je veliki problem u savremenom društvu, a posebno je značajno objasniti vjerski fanatizam i njegov uticaj na terorizam. Vjerski fanatizam je pozadina najvećeg broja terorističkih napada, a vjerski identitet snažniji od svih drugih identiteta. Na taj način vjerski terorizam potisnuo je ideološki terorizam, a u etničkom i nacionalnom terorizmu zauzeo je centralno mjesto. Najočigledniji primjer uticaja vjerskog fanatizma na porast i razvoj terorizma je islamski terorizam. Borba protiv ovog oblika terorizma je teška, složena i komplikovana.

Traganje za identitetom je jedno od osnovnih uzroka terorizma, bilo da se radi o pojedincu ili grupi, nastojanje da se taj identitet osvoji ili da se identifikuje sa nekim ili nečim, pokreće ljude u određenim okolnostima na različite akcije, koje su nasilne, a vrlo često i iracionalne. Sticanje identiteta predstavlja dugotrajan proces. Ono podrazumijeva određenu selekciju, odnosno, potrebu za dokazivanjem pojedinaca, za sticanje određenog povjerenja. U procesu sticanja identiteta, pojedinac se poistovjećuje sa određenom grupom, njenom suštinom i snagom, ali i sa osobinama i postupcima vodje te grupe. Prihvataju se vrijednosti, stavovi, položaj i pogledi određene grupe, kao svoji lični.

Značajno je navesti paralelu između vjerskog identiteta i terorizma, jer je vjerski identitet snažniji od svih drugih identiteta, vezan je za božiju „pravdu“ i milost. Pojedinac radi u ime Boga i po naredjenju Boga. Zato je vjerski terorizam snažno ukorijenjen u pojedinačni ali i kolektivni identitet i predstavlja najstariji oblik terorizma.

Današnji vjerski terorizam vezuje se za iransku islamsku revoluciju 1979. godine, od kada se stalno povećava broj terorističkih organizacija koje šire ideju islamističkog fundamentalizma, pokazuju nevidjeni fanatizam, a sve u odbrani čistote islamskog identiteta. Širenje vjere i odbrana vjerskog identiteta je „božiji zadatak i cilj“, pa je nasilje i terorizam sredstvo „božijeg cilja“, a na putu do „božijeg cilja“ nema prepreka, niti ima onih koji nevino stradaju. Tu nema praštanja za onoga ko se ohrabri da „vrijedja“ ili ospori vjerski identitet.¹⁰

Odlika vjerskog fanatizma je želja i cilj da se eliminiše zamišljeni neprijatelj, od strane „mučenika“. „Mučenik“ je onaj ko žrtvuje svoj život da bi izvršio teroristički akt koji treba da za posljedicu ima što više žrtava. Najčešće to su bombaši samoubice, koji eksplozivom odlaze na lice mjesta gdje se okuplja veći broj ljudi iz tzv. „protivničke“ strane i aktiviranjem eksploziva raznose i sebe i one koji se nadju na tom mjestu. Za takve radnje, prema vjerovanju u islamu, oni su nagrađeno od boga i odlaze pravo u raj, a njihove porodice slave ih kao junake. Ovakvo uporište nalaze u Kuranu, gdje se kaže: „ne treba smatrati mrtvima one koji su poginuli za Alaha, oni žive kraj svog Gospoda“.

Koliko je metafora „mučenik“ važna, pokazuje da on predstavlja glavni elemenat vjerskog identiteta, a smrt kao vrlina suprotstavlja se životu, kao najvišoj vrijednosti.

Činom „mučeništva“ uzdiže se smrt kao centralni dio identiteta, a kInternet stranica Hamasa koja uključuje pozive na džihad: „Džihad je pobjeda ili mučeništvo“; „Oko za oko“ isl.

---

¹⁰ I. Šijaković (2002), „Terorizam i problem identiteta“, Sociologija, Vol. XLIV, No. 3, str. 248.

Vjersko obrazovanje kao i vjerske institucije stalno veličaju samoubilački čin kao najveći domet u vjerskoj odanosti Bogu i Alahu, a da svojim akcijama „mučenik“ ide direktno u raj, a njegova porodica za to dobija poštovanje i posebne zasluge.

Jedna od osnovnih karakteristika terorista sa Bliskog istoka bili su elementi vjerskog fanatizma, naročito osamdesetih godina XX vijeka, i posebno je karakterističan za teroriste sa Bliskog istoka, čečenske šehide, teroriste Al Kaide. Tipičan primjer uticaja vjerskog fanatizma na razvoj terorizma je upravo islamski terorizam. Tendencija širenja religije islama ide putem radikalno fundamentalnih grupa. Nema mira u islamu dok ne zavlada cijelim svijetom, poruke su lidera ekstremista islamskih grupa.

Hezbollah je proiranska organizacija, ili teroristička organizacija libanskih šita i njen osnovni cilj je borba za uspostavljanje šitske vlasti kalifata u Libanu, a kao metod borbe koriste se bombaši samoubice. Članstvo u organizaciji je doživotno, odnosno, može se istupiti iz organizacije jedino kroz smrt.

slika: zaštitni znak i pripadnici Hezbollaha

Hamas je teroristička organizacija koja se smatra glavnim islamističkim pokretom u Palestina, koja ne priznaje postojanje države Izrael. I pored toga što su dobro obučeni i finansijski podpomognuti, članovi i vodje Hamasa rade na uključivanju u državnu vlast.

slika: zaštitni znak i pripadnici Hamasa

Al Kaida je teroristička organizacija koja je postala svjetski poznata nakon napada na Sjedinjene Američke Države, 11. septembra 2001.godine i njeno stvaranje doprinijelo je širenju alkaidizma, kao posebne ideologije.

slika: zastava koju koriste pripadnici Al Kaide

slika: Terorizam u Sjedinjenim Američkim Državama, 11.09.2001.godine

preuzeto: Internetwww:verski terorizam, džihad.....24.04.2020.godine

Islamska država je teroristička organizacija koja je počela sa dejstvima na prostoru Iraka i Sirije, i prema pojedinim izvorima formirana je krajem 2003. godine, a postaje poznata tek tokom 2014. godine, nakon izvođenja akcija na teritoriji Sirije i Iraka. Ova organizacija finansijski je stabilna, imajući u vidu da se Islamska država smatra inače jednom od najbogatijih terorističkih grupa na svijetu, s obzirom da se finansira od prodaje nafte, ali i od drugih oblika trgovine.

slika: džihadisti

preuzeto: Internetwww:verski terorizam, džihad.....24.04.2020.godine

3.1. Samoubilački terorizam i religija

Samoubilački terorizam rezultat je intenzivne upotrebe od strane vjerski motivisanih organizacija, grupa. Pobunjeničke organizacije, uključujući i one koje koriste samoubilački terorizam, zahtijevaju pasivnu i aktivnu podršku naroda da prežive.

Akti samoubilačkog terorizma koji su izvršeni od strane pristalica islama i Hinduizma, mogu se pripisati fanatizmu ili mentalnoj bolesti, ili i jednom i drugom.

Prema naučnicima islamske kulture, samoubilački napadi, islamista i Tamila služe kao primjeri mučeništva i kao takve ih treba i shvatiti. Smatra se da svoj život treba dati u ime Alaha.

Odnos religije i samoubilačkih napada mogu da budu nezavisno od vjerovanja samog po sebi, potiču od sposobnosti religije da poveća posvećenost unutar grupne saradnje ili uopšte da ojača uz kolektivne rituale. Smatra se da osoba koja vrši ove akte-samoubilačke terorističke napade predstavlja „mučenika“.

Ko je „mučenik“?, kakva je to osoba?. Po islamskoj definiciji „mučenik“ je ratnik koji je ubio neprijatelja u bici u ime Alaha. To mu daje privilegiju, pravo na život i poslije smrti, u raju sa 70 svojih najdražih rođjaka i prijatelja. Inače, islamisti kao anti islamske zemlje doživljavaju zapadne zemlje, Sjedinjene Američke Države i Izrael, koje potkopavaju vjeru, kulturu i vrijednost.

Legitimitet se daje samoubilačkim napadima, kao i drugim nasilnim radnjama, upravo zbog toga što se Džihad ili „sveti rat“ vodi u samoodbrani od „neprijatelja Boga“. Prema riječima bivšeg vodje Hazbolaha, šeika Muhameda Huseina Fadlalaha, oni koji su počinili takve aktivnosti „nijesu propovjednici nasilja“, jer Džihad u islamu predstavlja odbrambeni pokret koji djeluje protiv svih onih koji nameću nasilje. Inače, islam strogo zabranjuje samoubistvo.

Današnja Al Kaida, njihovi nasljednici, kao i saputnici često koriste iste metode Kurana koje opravdavaju nasilni džihad, opravdavaju samoubilački bombaški napad i drugi akt terorizma i ubistva civila, sve u slavu džihada. Samoubilački napad shvata se kao napad vrhunskim oblikom u slavu Boga, jer kako ističu, Kuran ne dozvoljava napade na nevine.

Motiv teroriste samoubice temelji se na religijskoj indoktrinaciji i terorističke grupe ne mogu usmjeriti sve svoje članove da postanu bombaši samoubice, već se vrši njihova selekcija i to kroz detektovanje onih pojedinaca koji imaju samoubilačke pretenzije. To znači da se radi o genetski predodređenim licima sa nagonom ka vršenju ovakvih napada. Smatra se da bombaš samoubica ima specifičan mentalni sklop.

slika: bombaš samoubica sa Kuranom u ruci

3.2. Religija i terorizam

Govoriti o vjerskom terorizmu, a ne dovesti u „vezu“ religiju i terorizam, smatramo nepotpunim. Iako su religija i nasilje nespojivi, ipak ne možemo ih posmatrati izdvojeno, kada govorimo o vjerskom terorizmu.

Religija, istorijski odigrala je veliku ulogu u obuzdavanju nasilja i agresije, ali isto tako, može da bude uzrok ratova, drugih oblika nasilja i terorizma.

Religija je duhovna povezanost jedne grupe ljudi sa višim, svetim bićem, sa Bogom.

Vjerski terorizam, ili kako ga često nazivaju religijski terorizam sprovode vjerski zaslijepjene terorističke grupe po osnovu vjerske, religijske indoktrinacije. Cilj vjerskih fanatika je mijenjanje vladajućeg društveno-političkog sistema i uspostavljanje novog sistema na religijskim-vjerskim osnovama.

Osnovna karakteristika vjerskog terorizma je, da je to vrsta političkog nasilja motivisan apsolutnim vjerovanjem da je onmostrana moć sankcionisana komandom-terorističkog nasilja za veću slavu vjere. Za vjerske teroriste, nasilje je božanska obaveza izvršena kao direktan odgovor na neki teološki zahtjev ili imperativ.

Vjerski terorizam karakterišu utopijski ili vjerski ciljevi. Cilj “islamskih terorista” je ujedinjenje svih muslimana u jednu državu, u cilju dominacije svijetom.

Religija i terorizam dolaze u vezu onda kada se religiozne ideje podrede političkim, etničkim ili ideološkim ciljevima.¹¹

Religija kao oblik svijesti ne opravdava nasilje, a svako povezivanje nasilja protivi se postulatu svake religije. Svaki iskreni vijernik, čovjek koji živi po kanonima svoje religije, radije će trpjeti nasilje s nadom za Božijom „pomoći“, nego što će sam počinuti nasilje, odnosno, na nasilje uzvratiti nasiljem.

Iako religije zagovaraju mir, činjenica je u gotovo sve ratne konflikte uvučena i religija, kao sredstvo kojim se opravdava nasilje.

---

¹¹ B. Hofman, *op.cit.*, str. 65.

Religija je bila i danas je, razlog i uzrok mnogih konflikata. Tako, poznati su sukobi u kojima je religija sredstvo opravdanja nasilja i to sukob Jevreja i muslimana na Bliskom istoku; katolika i muslimana u Istočnom Timoru; Somalijaca-muslimana; Tamila-hindusa, pravoslavnih i muslimana u Čečeniji; hrišćana i muslimana u Sudanu, pa i na prostorima bivše Jugoslavije-muslimana, katolika i pravoslavaca. Dakle, religija može biti zloupotrijebljena kao sredstvo opravdanja nasilja, ali ona ipak svojim vrijednostima jeste i treba da bude mehanizam u izgradnji svjetskog mira.

Terorizam se danas najčešće veže uz religiju i danas su gotovo sinonimi terorizam i religijski terorizam, što je, priznaćemo, poražavajuće.

Sve religije svijeta, bez izuzetka, u suštini odbacuju nasilje i pozivaju na mir, na nenasilje, kao vrhunsko ili jedno od vrhunskih moralnih načela. Religija uči vjernike da poštuju život, ne samo ljudski, već svih živih bića i stavlja naglasak na ljudske vrline, zahvalnost, harminiju, saživot, saradnju sa drugim ljudima i prirodom. Mir i ljubav prema svim živim bićima karakteristika je svakog istinskog vjernika, bilo koje religije ili konfesije.

Religija uključuje skup simbola koji izazivaju osjećanje obožavanja i strahopoštovanja, a povezani su sa ritualnim obredima ili ceremonijama, nazvanim službom božijom u kojima učestvuje veća grupa ljudi nazvana zajednica vjernika.

Često se uočavaju veze između fundamentalizma, ekstremizma i terorizma.

Fundamentalisti osjećaju strah od promjena ili gubitka onog što im služi kao odredjenje sopstvenog svijeta, odnosno, od giubljenja sopstvenog identiteta. Fundamentalisti ne koriste nasilje u ostvarivanju svojih ciljeva i kada počne da koristi nasilje, već tada postoji ekstremizam. Ekstremizam je izraz kojim se označavaju djela i ideologije koje izlaze iz društveno prihvatljivih okvira.

Ekstremizam potiče od latinske riječi *extremum*-krajnost, isključivost i označava jednostranost, isključivost, netrpeljivost. Ono predstavlja spremnost na upotrebu nasilja i najgrubljih metoda i sredstava radi ostvarenja sopstvenih, najčešće političkih ciljeva.

Ekstremizam je zlo koje čine ljudi, postupno iz vjerskog ubjedjenja i ono predstavlja opasnost ne samo za ono na što djeluje, nego i za samu religiju iz koje crpi opravdanja za svoja nedjela, odnosno, nečovječna djela.

Ekstremizam može da se javi svuda, ali ipak, on je svojstven za sredine u kojima su na vlasti bili autoritarni režimi, kao i u kulturno zaostalim sredinama.

Terorizam i nasilje podrazumjevaju organizovanu primjenu ili prijetnju nasiljem, od strane politički motivisanih izvršilaca, koji su odlučni, da kroz strah i paniku nameću svoju volju organima vlasti i građanima.

Zloupotrebi vjere i religije, pribjegavaju ekstremne struje u crkvama, koji poyivaju na „sveti“ rat protiv nevjernika i na druge zloupotrebe religije u političke svrhe, zbog čega se najčešće najteži zločini vrše upravo iz vjerskih pobuda.

slika: napad terorista na crkvu

3.3. Vjerske slobode i terorizam

Istorijski posmatrano poznate su religijske grupe koje su primjenjivale terorističke elemente i ono se ogledalo kroz tri ideje:

Prva ideja nasilnih radikalnih grupa koje su smatrale da one treba da dodju i „počiste“ svijet za nailazak nove vremenske epohe.

Druga ideja zastupljena je u razmišljanju religijskih radikalnih grupa da one imaju pravo da uništavaju svijet i da uvode pravednost u tom svijetu i

Treća grupa ljudi su oni ljudi i ekstremne grupe koji zagovaraju neku noviu religiju te da u ime nje vrše nasilne akcije u ime svoga vjerovanja.¹²

Vjerske slobode su dio prava na slobodu misli i vjeroispovijesti. To podrazumijeva slobodu da se vjera prihvati ili ne prihvati, odnosno, slobode da se vjerske norme i stavovi prihvate ili ne prihvate. Te slobode podijeljene su u tri grupe: slobode pojedinca; slobode kolektivnog iskazivanja i slobode posebnih tijela.

Slobode pojedinca - lične slobode, podrazumjevaju slobodu da se vjersko ubijedjenje zadrži ili promijeni, slobodu rada i sticanja dobiti koje je povezano sa slobodom i običajem religije.

Kolektivne vjerske slobode podrazumjevaju slobodu kolektiva u okviru religije da odrede i izgrade mjesta za religijsko upražnjavanje, slobodu prisustvovanja religijskim i kulturnim običajima u okviru religije, odnosno, mogućnost okupljanja u zajednici i mogućnost udruživanja.

Posebna tijela, odnosno, ustanove za bogosluženje podrazumjeva postojanje institucije u kojima se odvija rad, ispoljavati vjera i religija.

Teroristički akti mogu da se izvrše kako u miru, tako i u vrijeme oružanih sukoba. Medjunarodni akti zabranjuju djela koja se smatraju terorističkim aktima i to: napad na civile i civilne objekte; neselektovane napade; napade na vjerske objekte; uzimanje talaca; ubijanje lica koja ne učestvuju u neprijateljstvima, ili su to prestala da čine.

---

¹² M. Nuhić (2010), „Islam i terorizam”, Udruženje za Medjunarodno krivično pravo, Medjunarodni naučni skup- Terorizam i ljudske slobode, Tara, str. 435.

Danas sve više religijsko - fundamentalno nasilje uzima maha, zbog čega je međunarodna zajednica donijela nekoliko konvencija u borbi protiv terorizma i to:

- Međunarodna konvencija o spriječavanju terorističkih napada bombama od 12.01.1998. godine („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 12/02);
- Međunarodna konvencija o suzbijanju finansiranja terorizma od 09.12.1999. godine („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 7/02);
- Evropska konvencija o suzbijanju terorizma („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 10/01);
- Međunarodna konvencija za spriječavanje akata nuklearnog terorizma od 13.04.2005. godine („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori“, br. 2/06).

3.4. Ograničenje vjerskih sloboda

Pravo čovjeka je pripadnost određenoj vjeri, ali se vjerske slobode ne mogu zloupotrebljavati i njima izazivati ili podsticati rasna ili nacionalna netrpeljivost. Ali, sa druge strane, metode borbe protiv terorizma mogu biti upotrijebljene za ograničenje obima ljudskih sloboda i prava.

Ako se terorizam vrši iz vjerskih, religijskih uvjerenja, tada se teroristički napade vrše u ime Boga, u ime Alaha, a religija i religijske slobode se zloupotrebljavaju.

Svjedoci smo, da što je veća borba protiv islamističkog nasilja, to je njihovo djelovanje jače i snažnije, njihova borba je odlučnija, jer se oslanjaju na religiju, a religija ima jake korijene u shvatanju da jedino islam treba da vlada svijetom. To je nova strategija razmišljanja kod islamista, koja je preuzeta upravo od rimokatolicizma i njihove težnje da osvoje cio svijet.¹³

Države, bez obzira da li su republike, monarhije ili građansko-pravno uređene države u kojima je islam većinska ili glavna religija, ne priznaju Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima Ujedinjenih Nacija iz 1948. godine, već ima svoju Kairsku deklaraciju koja je usvojena u Kairu 1990. godine, koja ne priznaje ljudska prava iznad šerijatskih prava. Ako bi bilo drugačije i priznalo se međunarodno pravo, značilo bi to neširenje religije islama, a to je u direktnoj suprotnosti sa „*dar – el – har - a*“ (doma rata), i u tom slučaju bi fatah (širenje) i džihad (način širenja) bili protivpravni, a što bi se sa stanovišta islama smatralo vjeroodstupništvo. Zato, se aktima izvršenim od strane islamista, daje prostor za djelovanje, poštujući njihove aktere kao „mučenike u okviru religije islama“.

3.5. Vjerski terorizam u Evropi

Osnovno ljudsko pravo je pravo na slobodu, a time i pravo na bezbjednost, zbog čega se stalno mora unapredjivati bezbjednost ljudi. Posljednjih nekoliko godina Evropa se sve češće suočava sa izbjegličkom krizom, zbog čega je bezbjednost u državama koje su najviše pogođene

---

¹³ Ibid, str. 438.

migracijama, smanjena. Naime, veliki je broj ne samo legalnih, već, ono što je mnogo opasnije za bezbjednost, ilegalnih prelazaka granica država, jer upravo to povećava rizik od kriminala, a posebno od terorizma.

Svjedoci smo, imajući u vidu porijeklo migranata, kao i posljednja dešavanja u Evropi, po pitanju terorističkih napada, da Evropa strijepi od islamističkog terorizma, jer u napadima najviše dominira upravo religijski faktor islama, sa krajnjim ciljem, da je islamska država najveća u svijetu i da svijetom treba da vlada islam.

Najveći broj migranata je upravo iz zemalja u kojima se vode građanski ratovi, u kojima baze imaju brojne terorističke organizacije, zbog čega u državama koje migranti prolaze, a posebno i u onim u kojima se zadržavaju, raste strah od vjerskog terorizma. Ukoliko se više zadržavaju u određenoj državi, strah i strijepnja od izvodjenja terorističkog akta je veća. Naime, u posljednje vrijeme sve je veći broj terorističkih napada, posebno u državama Evropske Unije-Francuskoj, Italiji, Njemačkoj idr.

Terorizam je najveći bezbjedonosni izazov Evrope, naročito vjerski terorizam, kojim se djeluje na određene ciljeve, na mjestima gdje se, po pravilu, nalazi veći broj ljudi ili imovina velike vrijednosti, koja je od značaja za opstanak stanovništva na određenim mjestima, zbog čega su ova mjesta najčešće mete: željezničke stanice, aerodromi, postrojenja za vodu, struju, politički objekti, hoteli idr.

3.6. Profil vjerskog teroriste

Kada govorimo o prfoilu vjerskog teroriste, mogli bismo reći da se on posebno ne razlikuje od profila teroriste koji djeluje iz političkih ili drugih ideoloških razloga, iako se vjerski teroristi poistovjećuju sa ekstremistima.

Zato, ukazaćemo na nekoliko specifičnosti profila teroriste, koji je inače teško definisati, zbog čega je u borbi protiv terorizma na globalnom planu, uspjeh neizvjestan.

Danas, razvoj i modernizacija, demokratija i stepen društvene razvijenosti, stvaraju strukturne uslove i prostor za efikasnije djelovanje terorističkih organizacija. Upravo zbog toga, da bi se opisao profil teroriste i dala njegova definicija, prvo treba istražiti sadržinu terorizma, terorističkog akta, motiv vršenja terorističkog akta, kao i ispitati metode djelovanja. Sve to je dug i zahtjevan proces.

Terorista ima neke osnovne karakteristike koje ga odlikuju, a to su njegove samo za njega karakterne crte: pokazivanje bijesa, straha, krivice, frustracije, ima sklonost ka udruživanju, sposobnost za učenje i sticanje novih znanja i vještina. Smatra se, da ukoliko neko posjeduje više ovih karakteristika, postoji i veća vjerovatnoća da će postati terorista. Karakteristike teroriste su i njegov prostor djelovanja, koji je neograničen i nepredvidljiv.

Terorista je dobrovoljac, po pravilu, fizički dobro pripremljen, poznavalac borilačkih vještina, po pravilu mlađe lice uzrasta oko 30 godina, koji ima poznavanja iz mnogih drugih oblasti, upravljanje motornim vozilima i drugim prevoznim sredstvima, posjedovanje vatrenog oružja za brzu likvidaciju, ali i biološke agense. Po svojim karakteristikama, vrhunski je strijelac, uvijekžban da dobro pogadja iz svih pozicija, sa oružjem opremljenim laserom, prigušivačem, nišanom, dugim cijevima isl.

Karakteristika teroriste je i da je dobar hipnotičar, da veliku pažnju posvećuje vježbi pamćenja - dobro i brzo pamti imena, brojeve, slike, prostor koji je za njena od značaja i na kome treba da djeluje. Nema povjerenja u druge ljude, često mijenja mjesto stanovanja, stanove koje iznajmljuje plaća unaprijed, najčešće za određeni period za koji želi da u njemu stanuje, ne ističe ime i prezime na vratima stana, niti kontaktira sa ostalim komšijama. Po pravilu, odaje utisak zaposlenog lica, jer stan u kome živi napušta u jedno određeno vrijeme i u njega se vraća nakon nekoliko sati, tako da izgleda da se nalazi na poslu u tom određenom vremenskom periodu. Adresu, ukoliko je prijavljuje, najčešće je kod bliskih prijatelja ili rodbine, iako tamo stvarno ne stanuje, a za prevoz koristi uglavnom iznajmljena vozila, kako bi na taj način na sebe privukao manju pažnju.

Terorista koji djeluje iz vjerskih pobuda, kao što smo rekli poistovjećuje se sa ekstremistom. To su ličnosti izložene stalnim životnim stresovima, nesigurni su, nezadovoljni svojim životom, pa imaju nizak prag tolerancije, puni su bijesa, nezadovoljstva i na najmanju uvredu reaguju agresivno. Ekstremisti planski podstiču agresivnost, stalno tražeći „žrtvenog jarca“, odnosno dejstvo na neku nezaštićenu grupu. Ono što ih karakteriše, to je poslušnost autoritetu, odnosno svom vodji, koji za njega predstavlja božanstvo, a značaj jedinca, individue unutar grupe, nestaje.

Ekstremisti imaju osjećanje posebne, izuzetne nadmoći, s obzirom na to da pripadaju izabranoj grupi - po naciji ili vjeri, da je njihova glavna uloga da onima za koje se bore donesu slobodu i spasenje, ali i istovremeno imaju osjećaj netrpeljivosti i mržnje prema onima koji nijesu „izabrani“.

Osnovni cilj ekstremista je vođenje „svetog rata“, odnosno borba protiv svih koji djeluju različito od grupe kojoj on pripada, vodeći sukob do potpunog nestanka te nacije, naroda protiv kojeg se bori.

Ekstremista posjeduje osjećaj grupnog identiteta, koji se svodi najčešće na klasnu, etničku, vjersku ili rasnu pripadnost, dakle, zanemaruje pojedinačno, porodicu, profesiju idr. Zato se kaže, da imaju zarobljen um, a njihov moto bi bio „ko nije sa nama, taj je protiv nas“.

Danas, su posebno došli do izražaja napadi bombaša samoubica i strah koji oni siju, ne samo u područjima Iraka, Avganistana, Palestine, Izraela, koji se smatraju kriznim područjima, već i u nekim svjetskim metropolama, a ovakav vid terorizma ne smatra se karakterističnim za neku određenu terorističku grupu, već se ovim vidom terorizma koriste različite države i za borbu različitih vjerskih opredjeljenja, iako ga najviše povezuju sa islamizmom i muslimanima.

4. FINANSIRANJE TERORIZMA

Finansiranje terorizma predstavlja obezbjedjivanje ili prikupljanje novca, imovine ili pokušaj njenog obezbjedjivanja ili prikupljanja, u namjeri da se koristi za izvršenje terorističkog akta, koristi se od strane teroriste, odnosno, terorističke organizacije.

Vidovi finansiranja terorizma mogu biti neposredni-po principu „pare u ruke“, što posebno otežava otkrivanje finansijskih transakcija, odnosno, njihovo kretanje od prikupljanja do krajnjeg korisnika, ili posredni - kada se novac „pere“ ili legalizuje i dostavlja posredstvom legalnih finansijskih tokova.

Najveći dio finansijskih sredstava teroristi izdvajaju za održavanje mreže terorističkih ćelija, za sticanje, pridobijanje novih članova, za kupovinu oružja, eksploziva, ali i za izdržavanje članova terorističkih organizacija, kada se ne nalaze na zadatku, odnosno, za period za koji ne obavljaju aktivnosti.

Značajna novčana sredstva opredjeljuju se za regrutaciju novih članova, putne troškove članova terorističkih organizacija i pribavljanje novih, falsifikovanih isprava.

Za finansiranje terorizma koriste se najčešće velika finansijska tržišta sa centrima u najrazvijenijim državama svijeta, jer pružaju mogućnost klijentima (teroristima) široku lepezu usluga kroz napredan sistem platnog prometa.¹⁴

Finansiranje terorizma prolazi kroz etape deponovanja novca, transformacije i integracije.

Pranje novca i terorizam, često su sinonimi, jer pranje novca kao kriminalna aktivnost i terorizam su u uskoj povezanosti. Tehnike korišćenja pranja novca identične su sa onima koje se koriste za prikrivanje izvora finansiranja.

Terorističke organizacije koriste tehniku za skrivanje novca koja je slična onoj koja se koristi za pranje novca. Osobe koje su povezane sa terorističkim organizacijama, odnosno, njenim članovima, nakon sticanja novca od kriminalnih aktivnosti, taj novac ulažu u banke i to obično na teritoriji države „poreskog raja“ - Devičanska ostrva isl., a zatim vrše prenos tog novca u druge banke, najčešće na teritoriju na kojoj se nalazi izvršilac terorističkog napada.

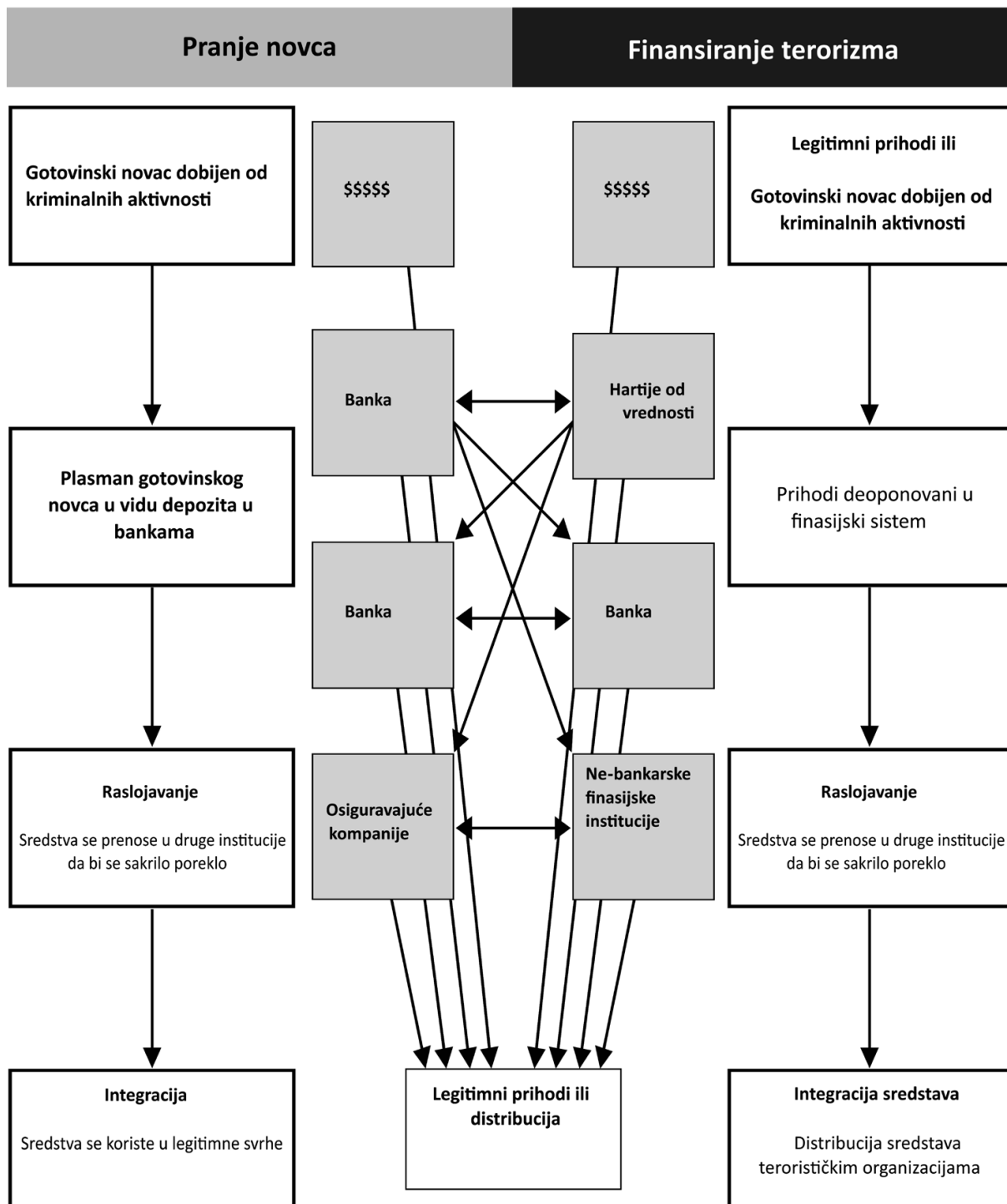
Terorističke organizacije ne bi mogle da djeluju bez značajne finansijske podrške, zbog čega je pitanje finansiranja naročito važno.

Kako izgleda šema procesa pranja novca i finansiranja terorizma, prikazano je na sljedećoj slici:

---

¹⁴ K. Sandić (2012), „Fenomen finansiranja terorizma putem pranja novca i uspostavljanje delotvornog sistema kontramera“, Vojno delo, broj 1., str. 381-400.

PROCES PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

preuzeto: <http://www1.worldbank.org/finance/assets/images/01-chap01-f.qxd.pdf> (05/04/2020)

Aktivnosti terorističkih organizacija u sebi uključuju korišćenje skupe opreme, prije svega vojne opreme, prevoznih sredstava, što sve zahtijeva značajna finasijska sredstva.

Na osnovu svega što je iznijeto u vezi sa finansiranjem terorizma, mogli bismo reći da ono ima nekoliko faza:

- 1) Prva faza je prikupljanje sredstava iz zakonitog poslovanja kompanija koje su povezane, pa i vodjene od strane terorističkih organizacija ili pojedinaca ili od krivičnih djela, kao što su npr. otmica, trgovina drogom, iznude, prevare idr.
- 2) Druga faza je da se tako prikupljena sredstva čuvaju na različite načine, kod banaka, na računima kompanija ili pojedinaca;
- 3) Treća faza je prenos sredstava terorističkim organizacijama ili pojedincima, putem transfera novca između banaka ili pak preko lica koja novac nose iz ruke u ruku, preko granica;
- 4) Četvrta faza je upotreba novca i to za kupovinu sredstava za vršenje terorističkih akata ili u službi vršenja napada.

Dakle, uočava se povezanost terorističkih i kriminalnih grupa, radi ilegalnog prikupljanja sredstava i finansiranja terorističkih organizacija, a sve u cilju realizacije planova i ciljeva terorista, kao i povlastica koje kriminalne grupe koje su ih prethodno finansirale odnosno finansijski pomogle i podržavale, kasnije mogu uživati.

Postoji nekoliko tipologija finansiranja terorizma:

- *Tehnika čekovnih prevara* - ovu tehniku koriste grupe za koje se zna da prikupljaju sredstva za teroriste, i to posebno za sjevernoafričke, alžirske, tuniske, marokanske terorističke grupe. Vršiti se zloupotrebama i krađama čekova trećih lica, kao i otvaranje računa na osnovu ukradenih ili falsifikovanih ličnih dokumenata i kasnijeg korišćenja čekova, koji su dobijeni na taj način.

- *Tehnika prevara putem kreditnih i debitnih kartica i njihovo falsifikovanje*. Ovaj način finansiranja terorizma bio je posebno prisutan u Ujedinjenom Kraljevstvu do 2002. godine, da bi kasnije došlo do manje stagnacije, ali je još uvijek prisutan na tom tlu. Ova vrsta povezana je sa finansiranjem terorizma i nudi brojne, veoma različite tehnike. Ova tehnika znači da se koristi otvaranje računa kartice, bilo s pravim ili falsifikovanim dokumentima. Onaj koji na prevaran način koristi ovu karticu, jedno vrijeme redovno servisira svoj račun kako bi se njegov kreditni rejting i limit podigli do zadovoljavajuće visine, a prije potrošnje odobrenog iznosa na ime kreditnog limita, putem podizanja gotovine ili kupovinom, a na kraju isti ne otplati. Ova metoda vršena je u Sjedinjenim Američkim Državama kod grupa koje su povezane sa Al Kaidom.

- *Aplikacijska prevara ili preuzimanje računa*. Ova metoda uključuje korišćenje kreditnih kartica koje su ukradene ili falsifikovane ili korišćenje drugih podataka kako bi se otvorio račun za karticu.

- *Tehnika "iscrpljivanje računa", uzastopni krediti*. Ova tehnika sastoji se u tome što klijen uzme manji kredit u poznatoj banci, otplati ga ranije, moguće i iz sredstava iz kredita kojeg je dobio, a onda uzme drugi, veći od prvog. Ovakav način se ponavlja i to omogućava klijentu da uspostavi kreditni status koji mu omogućava uzimanje sve većih iznosa na ime odobrenih novih kredita i to sve do momenta dok ne nestane sa velikom sumom isplaćenog novca na ime odobrenog kredita.

- *Tehnika transakcije trećih stranaka u kojima nije utvrđen identitet*. Ova tehnika podrazumjeva da su teroristi voljni da sakriju ili prekinu mogući revizijski trag koji po pravilu

prati kretanje novca. Podaci iz prakse pokazuju da su pojedinci pristupali bankarskim službenicima u poslovnica i pretvarali se da ne znaju da govore lokalni jezik, sa sobom su imali mobilne telefone na kojima je prikazana poruka sa brojem banke i računa i tada službenik banke obavlja transakciju ispunjavanjem formulara i prenosom gotovine na naznačene račune. Na ovaj način izbjegava se identifikacija i navodjenje razloga vršenja uplate novca na označeni račun.

- *Tehnika korumpiranja bankarskog osoblja.* Ovaj način podrazumjeva korumpiranje radnika finansijskog sektora koji je odgovoran za potpisivanje standardnih provjera prilikom vršenja finansijskih transakcija.

- *Tehnika izbjegavanja ličnog predstavljanja.* Podrazumjeva da lica koja su u kontaktima sa teroristima stiču saznanja o njima i na osnovu toga mogu pružiti ključne informacije u borbi protiv finansiranja terorista.

- *Tehnika korišćenja multinacionalnih finansijskih institucija za prebacivanje novca preko granice.* Pokazalo se da su lica osumnjičena za veze sa teroristima uspjeli da otvore račune u poslovnim bankama u zemljama Evropske Unije, koristeći pri tom njihove filijale u inostranstvu i na taj način "selili" su novac iz jedne u drugu državu.

- *Tehnika plaćanja u ili iz visokorizičnih zakonodavstava* - podrazumjeva obavljanje finansijskih transakcija, iz nekooperativnih zemalja, u zemlje Evropske Unije, bez znanja nadležnih organa.

- *Tehnika korišćenja usluga stranih, korespodentskih banaka.* Ovaj način finansiranja terorizma podrazumjeva pružanje usluga od strane korespodentnih banaka, stranim bankama kroz posredničke institucije. To je naročito slučaj sa dobrotvornim donacijama neprofitnim organizacijama, zloupotreba raznih humanitarnih fondova, zbog lakoće s kojom mnoge dobrotvorne, neprofitabilne i nevladine organizacije ne mogu prelaziti granice i djelovati u područjima sukoba. Ovdje je najčešće riječ o kulturnim udruženjima koji se osnivaju u nekim zemljama od strane etničkih zajednica.

- *Tehnika korišćenja elektronskih doznaka.* Elektronske doznake su brz i djelotvoran način prenosa sredstava namijenjenih za finansiranje terorističkih ciljeva. Karakteristika je ove tehnike u korišćenju lažnog identiteta ljudi ili fantomskih firmi, kako bi se estrovorio prividno čist identitet i na taj način izbjeglo otkrivanje.

- *Tehnika uslužnog poslovanja novcem.* Ovaj način finansiranja terorizma sastoji se od primanja depozita u gotovini od simpatizera terorističkih organizacija i trgovaca drogom, a sa krajnjim ciljem njihovog doznačavanja organizatorima i izvršiocima terorističkih aktivnosti.

- *Tehnika prevara u sektoru osiguranja.* Sastoji se u zaključivanju ugovora o osiguranju kada se koristi lažni identitet, odnosno, falsifikovane lične isprave. Procjenjuje se da su glavna područja ranjivosti sektora osiguranja prevare manjeg intenziteta, koje se vrše uz korišćenje lažnih identifikacionih dokumenata.

- *Tehnika korišćenja kompleksne korporativne strukture.* Neki obavještajni podaci ukazuju na činjenicu da su neke mreže finansiranja terorista uspostavljene s pretjerano kompleksnim korporacijskim strukturama kako bi se prikrili stvarni vlasnici.

Bez obzira na sve ove tehnike i načine finansiranja, uglavnom se u literaturi smatra da savremeni terorizam može biti jeftin za finansiranje.¹⁵

---

¹⁵ K. Sandić, (2012), "Fenomen terorizma i njegovo finansiranje", Terorizam kao globalna pretnja, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, str. 209-231.

5. VEZA IZMEDJU ORGANIZOVANOG KRIMINALITETA I TERORIZMA

Mnoge terorističke organizacije imaju razvijenu klasičnu kriminalnu djelatnost, kao sopstveni izvor prihoda, što čini zajedničku crtu između terorista i organizovanog kriminala.

Novac koji je prljavo stečen, obično u „kešu“, danas se koristi za političke aktivnosti, za terorizam, po principu – iz ruke u ruku.

Novac se obično dobija: iznudama, ucjenama, trgovinom dragim kamenjem, proizvodnjom i prodajom opijata isl. Zato, danas postoji uska veza između organizovane kriminalne grupe i terorističkih organizacija, jer, na neki način, moglo bi se reći, koriste iste metode za sticanje dobiti, u cilju ostvarivanja svojih krajnjih ciljeva. Stoga, terorizam se najčešće definiše kao vid organizovanog kriminaliteta.

Naime, politički i kriminalni ciljevi su često povezani, ispreplijetani, tako da terorističke organizacije postoje istovremeno i kriminalne organizacije.

Veza između kriminalne organizacije i terorizma nije nova pojava, ona se odnosi na finansiranje i na naoružavanje terorističkih organizacija, koje se, istovremeno bave organizovanim kriminalom. Njihova veza postoji kroz udruživanje, saradnju, saveze i zajedničko im je, da u svom djelovanju koriste teror.

Organizovani kriminalitet i terorizam, pa i vjerski imaju dostasličnosti. I kod jednog i kod drugog postoji hijerarhija u organizaciji, unaprijed detaljno planiranje akcija, korišćenje savremenih dostignuća nauke i tehnike, modernih upotreba oružja, posebne obuke za izvršavanje zadataka.

Ipak, između terorizma i organizovanog kriminaliteta postoje razlike. Teroristi nastoje da sruše postojeći društveni sistem, dok je organizovanim kriminalcima ona potrebna i nastoje da se inkorporiraju i prilagode u nju. Kod terorista je prisutan pokretač - politički motiv, odnosno, kod vjerskog terorizma - religijski, a za kriminalne organizovane grupe, bitan je profit.

Kod pripremanja terorističkih akata potrebno je obezbjediti dobru finansijsku podršku, odnosno, stabilne izvore finansiranja. Zato dolazi do oružanih napada u bankama, otmica, ucjena, iznuda isl. Terorističke organizacije bave se prodajom i kupovinom oružja na svjetskom ilegalnom tržištu, a najveći izvor finansiranja je prodaja, odnosno, trgovina narkoticima. Teroristi koriste drogu kao oružje destrukcije protiv Zapada.¹⁶

Evropska Unija je donijela mnogobrojne akte, a posebno su značajne tri direktive, kojima se ukazuje na vezu između organizovanog kriminala i terorizma, a to su: Direktiva broj 91/308/EEC o spriječavanju upotrebe finansijskog sistema za pranje novca iz 1991. godine; Direktiva broj 2001/97/EC iz 2001. godine o dopuni Direktive broj 91/308/EEC i Direktiva broj 2005/60/EC o spriječavanju upotrebe finansijskog sistema za pranje novca i finansiranje terorizma iz 2005. godine.

I pored ovih akata, brojni su primjeri da su kriminalne organizacije za ostvarivanje svojih ciljeva koristile terorističku taktiku.

Zajedničko i za terorističke grupe i organizovani kriminal je, finansiranje terorističkih aktivnosti, jer je najčešći izvor finansiranja terorističkih aktivnosti: države sponzori terorizma,

---

¹⁶ B. Simonović (2004), Kriminalistika, Pravni fakultet, Kragujevac, str. 659-660.

pojedinci i organizacije koje podržavaju terorizam, pomoć terorističkih i drugih organizovanih kriminalnih grupa idr.

Iako postoji razlika između organizovanih kriminalnih grupa i terorističkih grupa, u pogledu motiva i ciljeva, jer je cilj i motiv organizovane kriminalne grupe - sticanje profita kriminalnim aktivnostima, dok je cilj i motiv terorizma – ideološki, vjerski, nacionalni, politički cilj, ipak njihove metode i oblici djelovanja postaju sve sličniji, istovjetniji, a saradnja među njima sve efikasnija.¹⁷

---

¹⁷ B. Teofilović, T. Teofilović, N. Teofilović (2011), “*Sprega terorizma i organizovanog kriminala kao bezbedonosni rizik*”, Pravne teme, Godina 4., broj 8, Beograd, str. 175-178.

6. BORBA PROTIV TERORIZMA, EVROPSKI STANDARDI I PREVENCIJA

Evropske države kao i članice Evropske unije imaju iskustva u borbi protiv terorizma i to Velika Britanija sa Irskom republikanskom armijom (IRA-a), Španija sa terorističkom organizacijom „Baskija i sloboda“ (ETA-a), Italija sa Crvenom brigadom, a bombaški napadi koji su bili na Madrid i London samo su doprinijeli širenju straha od terorizma. Napadi su realizovani u nacionalnim okvirima, nastali su iz unutrašnjih razloga, ali su danas granice terorizma pomjerene i postoji cijela mreža terorističkih organizacija koje uspješno djeluju na internacionalnom planu. Terorizam se ne posmatra na isti način unutar država.

U borbi protiv terorizma, savremenih bezbjedonosnih prijetnji i izazova treba posebno istaći Evropsku strategiju bezbjednosti koja je usvojena 12. decembra 2003. godine, pod nazivom „Bezbjedna Evropa u boljem svijetu“ i po prvi put su ovom strategijom uspostavljeni principi i postavljeni jasni ciljevi za unapredjenje Evropskih bezbjedonosnih interesa. Ova strategija je organizovana u tri poglavlja: a) analiza bezbjedonosnog okruženja (u ovom djelu su predstavljeni globalni izazovi i ključne prijetnje); b) definisanje tri strateška cilja (od kojih je jedan borba protiv navedenih prijetnji) i c) procjena političkih uticaja na Evropu.

U strategiji, kao glavni izazovi se ističu: siromaštvo, bolesti, migracije, ekološki problemi, nadmetanje za prirodne resurse - vodu, energetska zavisnost idr. Dalje se ističe da se Evropa suočava sa novim prijetnjama, a terorizam se navodi kao aktivnost koja rizikuje ljudske živote, koji prouzrokuju ogromne troškove i predstavljaju prijetnju cijeloj Evropi, jer je Evropa meta ali i baza terorizma.

Prijetnje terorističkim napadima u posljednjih nekoliko godina postale su međusobno povezane i složnije, zbog čega bi trebalo razviti podstrategije i akcione planove za borbu protiv navedenih prijetnji, među kojima prednjači terorizam kao najveća prijetnja bezbjednosti Evrope.

I upravo zbog svega navedenog, kao odgovor na sve složnije bezbjedonosne izazove i prijetnje, usvojen je tzv. Štokholmski program, 2009. godine, a nakon toga i Strategija unutrašnje bezbjednosti, početkom 2010. godine, da bi krajem 2010. godine Evropska komisija u saradnji sa Evropskim parlamentom i Savjetom Evropske unije izradila dokument pod nazivom „Evropska unutrašnja strategija bezbjednosti u akciji: pet koraka ka bezbjednoj Evropi“ („*The EU internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe*“). Ovim dokumentom definisano je pet strateških ciljeva:

- 1) poremetiti međunarodne kriminalne mreže;
- 2) prevencija terorizma, radikalizacije i regrutovanja terorista;
- 3) podizanje nivoa zaštite za građane i poslovna preduzeća u sajber prostoru;
- 4) jačanje bezbjednosti kroz bolje upravljanje granicama i
- 5) povećanje evropske otpornosti na krize i katastrofe.

Jedan od strateških ciljeva, ne samo ove strategije, već cijele Evropske Unije je borba protiv terorizma, radikalizacije i regrutovanja. Naime, postoji stalna borba od terorizma. Terorističke grupe i organizacije stalno unapređuju metode za izvođenje i ostvarenje svojih aktivnosti.

Da bi se terorizam iskorijenio, da bi se spriječilo dalje stvaranje terorističkih organizacija, potrebno je utvrditi u kakvim se uslovima, odnosno društveno - ekonomskim sistemima „radja“ terorizam.

Terorizam se kao pojava i oblik političkog nasilja rijedje javlja u ekonomsko uredjenim državama, odnosno, u državama u kojima vlada mir, etnička tolerancija, dok se češće javlja u državama sa lošijim ekonomskim statusom, u zemljama koje su socijalno nesigurne i nijesu u stanju da odgovore na potrebe cijelog stanovništva, a ne samo na potrebe povlašćenih slojeva.

Udruživanje država na međunarodnom planu, jedan je od načina suzbijanja terorizma. Mnoge države koje su bile pogođene terorizmom izmijenile su bezbjedonosnu politiku i samim tim pojačale rad svojih bezbjedonosnih službi.

Veliku pažnju treba usmjeriti na edukaciju, odnosno, obrazovanje mladih, na poboljšanje uslova života, a to podrazumijeva da države bilježe ekonomski rast, što često i nije slučaj u državama u kojima se formiraju terorističke grupe.

Da bi teroristička grupa ili organizacija imala uspjeha na teritoriji jedne ili više zemalja, potrebno je da uživa simpatije većinskog dijela stanovništva, da njihova ideologija bude masivno prihvaćena, da njihove aktivnosti ne pogadjaju stanovništvo koje ih podržava već, da teroristički akti imaju negativne posljedice po stanovništvo koje ne podržava politiku terorista.

Pored preventivnog djelovanja, od značaja je i krivičnopravno reagovanje, ne samo kroz propisivanje krivičnog djela terorizma, već i kroz visinu i primjenu krivične sankcije - kazne za izvršeno krivično djelo, jer to ujedno predstavlja i preventivno djelovanje.

Prevenciju treba, a i koristi se svuda gdje je i kada to moguće, zaštitu, kažnjavanje i gonjenje izvršilaca terorističkih akata.

Medjutim, zapažamo da je novi oblik terorizma koji se sve više vrši-vjerski terorizam, da su teroristički akti religijski obojeni, kao što je slučaj sa napadima u Njujorku, koji su doveli do anti - muslimanskih pokreta i omraženosti islama kod nemuslimanskog življa, dok su istovremeno, sa druge strane, muslimani povećali svoju odbojnost prema zapadnom svijetu.

Borba protiv finansiranja terorizma, uz kontrolu i spriječavanje pranja novca, uvodjenjem veće transparentnosti kod otvaranja bankovnih računa i finansijskih transakcija, mora se odvijati u kontinuiranoj saradnji sa nizom drugih institucija, počevši od policije, obavještajnih službi, carinskih i drugih inspekcijских službi.

7. ZAKLJUČAK

Danas, sa razvojem globalizacije svijet postaje sve povezaniji u tehnološko - ekonomskom smislu, ali istovremeno i konfliktniji. Tehnološka revolucija i inovacije utiču na društvena kretanja, mijenjaju njegovu društvenu strukturu i vrijednosni sistem.

Terorizam se stalno mijenja po formi, sadržini, tipovima i oblicima organizovanja, kao i načinima djelovanja. Ono predstavlja najaktuelniji oblik nasilja, jednu od najvećih globalno bezbjedonosnih prijetnji, jedan od najopasnijih oblika ugrožavanja bezbjednosti država, regija i uopšte šire međunarodne zajednice.

Vjerski terorizam se ispoljava kroz ciljeve – uništenje svijeta, uspostavljanje vjerske vlasti u državi i stvaranje vjerski čistog stanja.

Iako korijeni religijskog terorizma potiču još iz perioda prije nove ere, stalno su mijenjali metode i taktiku djelovanja, ali nijesu iskorišteni, već naprotiv, sve više dolazi do izražaja upravo vjerski terorizam. Religija smatraju vjerski teroristi je viši zakon od državnog i bilo kod međunarodnog sporazuma.

U oblasti vjerskog terorizma naglašava se tendencija pripisivanju islamu ekskluzivnog statusa jedne religije koja propagira oblik političkog nasilja. Religija je moćan pokretač ekstremnog ponašanja jednog broja vjernika. Terorizam je korišćen kao sredstvo borbe protiv evropskih kolonijalnih sila u Africi, ali uopšte, vjerski terorizam se vrši u cilju svrgavanja režima i uspostavljanja društva sa odgovarajućim zakonima crkve - vjere.

Vjerski motivisane terorističke organizacije zloupotrebljavaju religiju kao faktor motivacije za regrutovanje novih članova. Terorizam je često pribjegavao iskrivljenoj religijskoj misli kako bi opravdao svoje nasilje, a teroristi su motivisani od strane vjerskih ličnosti. Vjerski fanatizam je prvi uslov terorizma.

Borba protiv vjerskih terorističkih organizacija je zahtijevan zadatak koji treba i uključuje veći broj različitih faktora unutar države u funkciji suzbijanja vjerskog terorizma.

Širenje mržnje i nasilja kroz terorističke napade je postala praksa i smatra se da religija, sa mnogim drugim faktorima, obezbjedjuje podršku za terorizam.

Vjerski terorizam nije ograničen samo na islamske terorističke grupe na Bliskom istoku, kako se to često smatra, jer danas svijet vidi islam kao agresivnu i terorističku religiju, već su prisutni i drugi oblici vjerskog terorizma.

Vjerski terorizam potiče od režima koji negiraju vjersku slobodu svog naroda i ohrabruju, ili obeshrabruju ovaj vid terorizma u zavisnosti od stepena vjerske slobode koja to dozvoljava.

Iako sadrži sve elemente tradicionalnog terorizma, vjerski terorizam se ipak razlikuje od tradicionalnog i upravo to razumjevanje različitosti od značaja je za uzroke i strategiju njegovog suzbijanja.

Savremene terorističke aktivnosti su sve prisutnije u svijetu i posebno važna borba je odgovor ovim oblicima nasilja. Svaki teroristički akt je ujedno i politički motivisan. Vjerski terorizam ne može se izolovano posmatrati u odnosu na politički. Iako sve religije zagovaraju mir, nenasilje, smatra se da su nespojive sa terorizmom, međutim to nije tako jer se danas najveći broj terorističkih akata vrši upravo iz vjerskih pobuda, što pokazuje i terorizam koji se vrši od strane islamističkih organizacija i grupa, koje smatraju da muslimani moraju da vladaju svijetom.

Terorizam predstavlja najveći bezbjedonosni izazov u Evropi, naročito vjerski terorizam, zbog čega je od značaja preventivno i represivno djelovanje u njegovom iskorjenjivanju. Posebno su značajne mete napada, koje najčešće predstavljaju mjesta na kojima se okuplja veći broj ljudi, ali i ona na kojima se nalaze infrastrukturni objekti od značaja za stanovništvo, zbog čega je od posebne važnosti povećanje zaštite i nadzora takvih objekata, ali i svih drugih važnih objekata koji bi mogli da budu mete napada. Na taj način umanjio bi se rizik da jedan od tih objekata bude određen kao meta napada, ali svakako značajno je preventivno djelovanje koje imaju i bezbjedonosne službe, posebno u pripremanju terorističkih akata, napada, za njihovo spriječavanje u samom začetku.

Dok god nema jedinstvene definicije terorizma, koja će se odnositi na sve, terorizam u svijetu će rasti, zadobijajući sve više pristalica u ekstremnim pokretima i grupama.

Korišćena literatura

1. Adesnik, D. (2018, 1 10). *Iran Spends \$16 Billion Annually to Support Terrorists and Rogue Regimes*. Retrieved 9 1, 2019, from www.fdd.org: <https://www.fdd.org/analysis/2018/01/10/iran-spends-16-billion-annually-to-support-terrorists-and-rogue-regimes/>
2. Alkalaj, I. (2010), “*Teroristička organizacija Hamas i njen sistem socijalne zaštite*”, *Vojno delo*, broj 3.
3. Alami, M. (2008, 7 5). *Hezbollah allegedly training Nigerian Shiites to expand influence in West Africa*. Retrieved 8 26, 2019, from www.mei.edu: <https://www.mei.edu/publications/hezbollah-allegedly-training-nigerian-shiites-expand-influence-west-africa>
4. BBC. (2000, 1 30). *Hezbollah bomb kills colonel*. Retrieved 9 1, 2019, from news.bbc.co.uk: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/624332.stm
5. BBC. (2011, 1 25). *Hezbollah-backed Najib Mikati appointed Lebanese PM*. Retrieved 8 30, 2019, from www.bbc.com: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-12273178>
6. BBC. (2017, 3 21). *Israel: Hezbollah commander Mustafa Badreddine 'killed by own men'*. Retrieved 8 29, 2019, from www.bbc.com: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39339368>
7. BBC. (2014, 10 7). *Israeli jets 'strike near Damascus' - Syrian army*. Retrieved 8 27, 2019, from www.bbc.com: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-30370670>
8. BBC. (2009, 3 8). *Jihad*. Retrieved 8 26, 2019, from www.bbc.co.uk: https://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/beliefs/jihad_1.shtml
9. BBC. (2010, 7 4). *Who are Hezbollah?* Retrieved 8 26, 2019, from news.bbc.co.uk: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4314423.stm
10. Blanford, N. (2011). *Joining Hezbollah*. Retrieved 8 26, 2019, from www.thecaireview.com: <https://www.thecaireview.com/essays/joining-hezbollah/>
11. CBC news. (2002, 5 20). *Guilty Verdicts In Cig Smuggling Trial*. Retrieved 9 1, 2019, from www.cbsnews.com: <https://www.cbsnews.com/news/guilty-verdicts-in-cig-smuggling-trial/>
12. Comunidad Judia. (1994, 7 18). *AMIA Bombing – July 18th, 1994*. Retrieved 9 2, 2019, from www.amia.org.ar: <https://www.amia.org.ar/press/about-amia/amia-bombing-july-18th-1994/>
13. Coombes, A. (2009, 1 29). *Hezbollah's Scout brigade*. Retrieved 8 26, 2019, from www.aljazeera.com: <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2007/12/20085251919830843.html>
14. Damask, J. A. (2002, 7 1). *Cigarette Smuggling: Financing Terrorism?* Retrieved 9 3, 2019, from www.mackinac.org: <https://www.mackinac.org/V2002-28>
15. Daoud, D. (2019, 7 29). *Lebanon is incapable of implementing UN Security Council Resolution 1701*. Retrieved 9 5, 2019, from [/www.atlanticcouncil.org/](http://www.atlanticcouncil.org/):

<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/iransource/lebanon-is-incapable-of-implementing-un-security-council-resolution-1701>

16. Embassy of Israel in Australia. (2018). *Hezbollah Terrorist Organisation*. Retrieved 8 26, 2019, from [embassies.gov.il: https://embassies.gov.il/canberra/AboutIsrael/the-middle-east/Pages/Hezbollah.aspx](https://embassies.gov.il/canberra/AboutIsrael/the-middle-east/Pages/Hezbollah.aspx)
17. Farivar, M. (2018, 10 15). *US Designates Hezbollah, 4 Other Groups as Top Threats*. Retrieved 9 4, 2019, from [www.voanews.com: https://www.voanews.com/usa/us-designates-hezbollah-4-other-groups-top-threats](https://www.voanews.com/usa/us-designates-hezbollah-4-other-groups-top-threats)
18. FOX. (2017, 6 7). *US government: 2 men charged with plotting terror attacks*. Retrieved 9 2, 2019, from [fox17online.com: https://fox17online.com/2017/06/08/us-government-2-men-charged-with-plotting-terror-attacks/](https://fox17online.com/2017/06/08/us-government-2-men-charged-with-plotting-terror-attacks/)
19. Garrison, C. (2019, 7 18). *Argentina brands Hezbollah terrorist organization, freezes assets*. Retrieved 9 2, 2019, from [www.reuters.com: https://www.reuters.com/article/us-argentina-hezbollah/argentina-brands-hezbollah-terrorist-organization-freezes-assets-idUSKCN1UD1XE](https://www.reuters.com/article/us-argentina-hezbollah/argentina-brands-hezbollah-terrorist-organization-freezes-assets-idUSKCN1UD1XE)
20. Heller, J. (2017, 6 21). *Israel would go 'all-out' if war breaks out again with Lebanon: air force chief*. Retrieved 8 29, 2019, from [www.reuters.com: https://www.reuters.com/article/us-israel-lebanon-warning/israel-would-go-all-out-if-war-breaks-out-again-with-lebanon-air-force-chief-idUSKBN19C108](https://www.reuters.com/article/us-israel-lebanon-warning/israel-would-go-all-out-if-war-breaks-out-again-with-lebanon-air-force-chief-idUSKBN19C108)
21. Hofman, B. (2000), *Unutrašnji terorizam*, Narodna knjiga, Beograd
22. Huffington post. (2009, 9 21). *Ahmad Vahidi, Iranian Cabinet Nominee, Wanted In Bombing Of Argentine Jewish Center*. Retrieved 9 2, 2019, from [www.huffpost.com: https://www.huffpost.com/entry/ahmad-vahidi-iranian-cabi_n_265431](https://www.huffpost.com/entry/ahmad-vahidi-iranian-cabi_n_265431)
23. Injac, O. (2011), *Sociološki aspekti savremenog terorizma u Evropi*, Beograd: Čigoja štampa.
24. Kaufman, A. (2004). *Understanding the Shebaa Farms Dispute: Roots of the Anomaly and Prospects for Resolution*. Retrieved 8 26, 2019, from [Palestine-Israel journal: https://pij.org/app.php/articles/9/understanding-the-shebaa-farms-dispute-roots-of-the-anomaly-and-prospects-for-resolution](https://pij.org/app.php/articles/9/understanding-the-shebaa-farms-dispute-roots-of-the-anomaly-and-prospects-for-resolution)
25. Lamoum, O. (2010, 3 4). *Hezbollah's Media : Political History in outline*. Retrieved 8 30, 2019, from [wp.vcu.edu: https://wp.vcu.edu/hsep/wp-content/uploads/sites/3338/2013/06/Hezbollahs-Media-Political-History-in-outline.pdf](https://wp.vcu.edu/hsep/wp-content/uploads/sites/3338/2013/06/Hezbollahs-Media-Political-History-in-outline.pdf)
26. Macdonald, N. (2010, 11 21). *CBC Investigation: Who killed Lebanon's Rafik Hariri?* Retrieved 9 1, 2019, from [www.cbc.ca: https://www.cbc.ca/news/world/cbc-investigation-who-killed-lebanon-s-rafik-hariri-1.874820](https://www.cbc.ca/news/world/cbc-investigation-who-killed-lebanon-s-rafik-hariri-1.874820)
27. Masters, J., & Laub, Z. (2014, 1 3). *Hezbollah*. Retrieved 8 26, 2019, from [www.cfr.org: https://www.cfr.org/background/lebanon/hezbollah](https://www.cfr.org/background/lebanon/hezbollah)
28. MEE. (2015, 2 16). *Hezbollah admits to having military 'presence' in Iraq: Nasrallah*. Retrieved 8 29, 2019, from [www.middleeasteye.net: https://www.middleeasteye.net/news/hezbollah-admits-having-military-presence-iraq-nasrallah](https://www.middleeasteye.net/news/hezbollah-admits-having-military-presence-iraq-nasrallah)
29. Melman, Y., & Hashavua, S. (2013, 5 25). *How Iranian weapons reach Hezbollah*. Retrieved 8 27, 2019, from [www.jpost.com: https://www.jpost.com/Defense/In-Depth-How-Iranian-weapons-go-through-Syria-to-Hezbollah-314313](https://www.jpost.com/Defense/In-Depth-How-Iranian-weapons-go-through-Syria-to-Hezbollah-314313)

30. Mohseni, P., & Kalout, H. (2017, 1 24). *Iran's Axis of Resistance Rises*. Retrieved 9 5, 2019, from www.foreignaffairs.com: <https://www.foreignaffairs.com/articles/iran/2017-01-24/iran-axis-resistance-rises>
31. Mroue, B. (2015, 12 10). *Hezbollah TV vows to air after satellite provider drops it*. Retrieved 8 29, 2019, from www.kurdistan24.net: <https://www.kurdistan24.net/en/news/5058f769-74d0-47feb1a-be421513b009/hezbollah-tv-vows-to-air-after-satellite-provider-drops-it>
32. Newby, V. (2014, 11 4). *Hasan Nasrallah on ISIS*. Retrieved 9 3, 2019, from www.lowyinstitute.org: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/hasan-nasrallah-isis>
33. Norton, A. R. (2007, 12 6). *The Role of Hezbollah in Lebanese Domestic Politics*. Retrieved 8 29, 2019, from www.tandfonline.com: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03932720701722852>
34. Nuhić, M., (2010), "Islam i terorizam", Udruženje za Medjunarodno krivično pravo, Medjunarodni naučni skup-Terorizam i ljudske slobode, Tara.
35. Omer Man, M. (2012, 1 1). *NAVY CAPTURES 'KARINE A'*. Retrieved 8 27, 2019, from www.jpost.com: <https://www.jpost.com/Features/In-Thespotlight/This-Week-in-History-Navy-captures-Karine-A>
36. Orion, A. (2019, 3 29). *The UN Secretary-General's Periodic Report on Resolution 1701: Somewhat Revealing, Still Mostly Concealing*. Retrieved 9 6, 2019, from www.inss.org.il: <https://www.inss.org.il/publication/un-secretary-generals-periodic-report-resolution-1701-somewhat-revealing-still-mostly-concealing/>
37. Osborne, S. (2019, 2 27). *MPs approve government decision to fully ban Hezbollah over terror links*. Retrieved 9 6, 2019, from [/www.independent.co.uk](http://www.independent.co.uk): <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/hezbollah-lebanon-uk-government-ban-terrorist-organisation-list-labour-a8798671.html>
38. Ottolenghi, E. (2019, 5 21). *Hezbollah Operative Ali Kourani Convicted on Terrorism Charges*. Retrieved 9 2, 2019, from www.fdd.org: <https://www.fdd.org/analysis/2019/05/21/hezbollah-operative-ali-kourani-convicted-on-terrorism-charges/>
39. Petrovic, D. (2007), Moderni koncept terorizma krivičnopravni aspekt, Pravni fakultet, Kragujevac
40. Radio Slobodna Evropa. (2018, 1 12). *U.S. Sets Up Team To Investigate Hizballah For Drug Trafficking*. Retrieved 9 3, 2019, from www.rferl.org: <https://www.rferl.org/a/us-sets-up-team-investigate-alleged-drug-trafficking-iranian-ally-hizballah-sessions/28970350.html>
41. Radio Slobodna Evropa. (n.d.). *Zemlje Persijskog zaliva proglasile Hezbolah terorističkom organizacijom*. Retrieved from www.slobodnaevropa.org: <https://www.slobodnaevropa.org/a/27585219.html>
42. Rafei, R. (2008, 5 10). *In show of might, Hezbollah takes control of West Beirut*. Retrieved 8 29, 2019, from www.latimes.com: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2008-may-10-fg-lebanon10-story.html>
43. Reuters. (2019, 8 25). *Jerusalem Post Arab-Israeli Conflict*. Retrieved 9 5, 2019, from www.jpost.com/: <https://www.jpost.com/Breaking-News/Large-explosion-heard-south-of-Beirut-report-599596>

44. Roudaren, J., & Barnard, A. (2015, 1 28). *Hezbollah Kills 2 Israeli Soldiers Ne*. Retrieved 8 28, 2019, from www.nytimes.com: <https://www.nytimes.com/2015/01/29/world/middleeast/israel-lebanon-hezbollah-missile-attack.html>
45. Sandić, K. (2012), “*Fenomen finansiranja terorizma putem pranja novca i uspostavljanje delotvornog sistema kontramera*”, Vojno delo, broj 1.
46. Simeunović, D., (2009), Terorizam-opšti deo, Pravni fakultet Univerzitet u Beogradu
47. Simonović, B. (2004), Kriminalistika, Pravni fakultet, Kragujevac.
48. Šijaković, I. (2002), “*Terorizam i problem identiteta*”, Sociologija, Vol. XLIV, No. 3
49. Sly, L., & Haidamos, S. (2018, 5). *Trump’s sanctions on Iran are hitting Hezbollah, and it hurts*. Retrieved 9 4, 2019, from <https://www.washingtonpost.com>: https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/trumps-sanctions-on-iran-are-hitting-hezbollah-hard/2019/05/18/970bc656-5d48-11e9-98d4-844088d135f2_story.html?noredirect=on
50. Sharon, N, (2004), Religion, Violence and Peacemaking, Journal for the Scientific Study of Religion
51. Staff, T. (2014, 10 7). *Hezbollah claims attack that wounded 2 Israeli soldiers*. Retrieved 8 27, 2019, from www.timesofisrael.com: <https://www.timesofisrael.com/hezbollah-claims-attack-the-wounded-2-israeli-soldiers/>
52. Sullivan, M. (2014). *HEZBOLLAH IN SYRIA*. Retrieved 9 5, 2019, from www.understandingwar.org: <http://www.understandingwar.org/report/hezbollah-syria>
53. Taheri, A. (2018, 6 7). *The symbolism behind Hezbollah’s notorious jihad flag*. Retrieved 8 27, 2019, from www.cufi.org.uk: <https://www.cufi.org.uk/opinion-analysis/revealed-the-symbolism-behind-hezbollahs-notorious-jihad-flag/>
54. Telegraf. (2017, 12 8). *Šta je INTIFADA i ko je bio pobednik u dosadašnjih 6 sukoba između Izraela i arapskih zemalja?* Retrieved 8 27, 2019, from www.telegraf.rs: <https://www.telegraf.rs/vesti/svet/2918075-sta-je-intifada-i-ko-je-bio-pobednik-u-dosadasnjih-6-sukoba-izmedju-izraela-i-arapskih-zemalja-foto-video>
55. Teofilović, B., Teofilović, T., Teofilović, N., (2011), “*Sprega terorizma i organizovanog kriminala kao bezbedonosni rizik*”, Pravne teme, Godina 4., broj 8, Beograd.
56. The Associated Press. (2007, 7 24). *U.S. Moves to Clamp Down on Groups Assisting Hezbollah*. Retrieved 9 2, 2019, from www.haaretz.com: <https://www.haaretz.com/1.4954641>
57. The Guardian. (2015, 1 28). *Israel and Hezbollah on brink of serious clash after soldier deaths*. Retrieved 8 28, 2019, from www.theguardian.com: <https://www.theguardian.com/world/2015/jan/28/israel-hezbollah-soldiers-binyamin-netanyahu-lebanon>
58. The tower. (2019, 4 25). *U.S. Hits Hezbollah-Linked Firms, Individuals with Sanctions*. Retrieved 9 4, 2019, from <http://www.thetower.org>: <http://www.thetower.org/7276-u-s-hits-hezbollah-linked-firms-individuals-with-sanctions/>
59. Traboulsi, F. (2010, 1 25). *Hezbollah’s New Political Platform*. Retrieved 9 1, 2019, from www.globalresearch.ca: <https://www.globalresearch.ca/hezbollah-s-new-political-platform/17186>

60. UN. (2017, 1 13). *Press Kit*. Retrieved 8 27, 2019, from [unifil.unmissions.org: https://unifil.unmissions.org/sites/default/files/20170113presskit.pdf](https://unifil.unmissions.org/sites/default/files/20170113presskit.pdf)
61. Vohra, A. (2019, 2 1). *Lebanon finally has a new government. What's on its agenda?* Retrieved 8 30, 2019, from [www.aljazeera.com: https://www.aljazeera.com/news/2019/02/lebanon-finally-government-agenda-190201075737392.html](https://www.aljazeera.com/news/2019/02/lebanon-finally-government-agenda-190201075737392.html)
62. Walker, A. (2018, 4 5). *Flashback: The deadly hijacking of Kuwait Airways Flight 422*. Retrieved 9 1, 2019, from [www.smh.com.au: https://www.smh.com.au/world/flashback-the-deadly-hijacking-of-kuwait-airways-flight-422-20180405-h0ydyj.html](https://www.smh.com.au/world/flashback-the-deadly-hijacking-of-kuwait-airways-flight-422-20180405-h0ydyj.html)
63. White, J. (2014, 1). *Hizb Allah at War in Syria: Forces, Operations, Effects and Implications*. Retrieved 9 3, 2019, from [ctc.usma.edu: https://ctc.usma.edu/hizb-allah-at-war-in-syria-forces-operations-effects-and-implications/](https://ctc.usma.edu/hizb-allah-at-war-in-syria-forces-operations-effects-and-implications/)
64. Williams, J. (2014). *Hezbollah's Threat in Germany: AN UPDATED OVERVIEW OF ITS PRESENCE AND THE GERMAN RESPONSE*. Retrieved 9 3, 2019, from [janus-initiative.com: https://janus-initiative.com/wp-content/uploads/2018/12/Hezbollah%E2%80%99s-Threat-in-Germany.pdf](https://janus-initiative.com/wp-content/uploads/2018/12/Hezbollah%E2%80%99s-Threat-in-Germany.pdf)